

Науково-методичний семінар

*Державне регулювання функціонування
системи обов'язкового примірника документів
в Україні*

Василенко Ольга Миколаївна,
директор Інституту бібліотекознавства,
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

Київ 2025

Українська Центральна Рада
Генеральний секретаріат справ освітніх
Департамент мистецтв
Бібліотечно-архівний відділ

➤ листопад 1917 р

➤ *Законопроект про
обов'язкову
надсилку
друкарнями всіх
видань*

➤ Від кожної друкарні
11 обов'язкових
примірників
усіх видів творів друку

➤ **Закон про утворення Головної Книжної палати в м. Києві**

➤ **Закон про друковані видання**

підзаголовок *«Про обов'язкову надсилку друкарнями, літографіями, металографіями та іншими подібними закладами до повітових комісарів усіх видань»*

➤ **реєстрація всієї друкованої продукції, її наукового систематизування, організація книгообміну**

➤ **визначення відправників ОП, види і кількість видань, що надсилаються; одержувачів, строки і порядок надання, пільги виробникам по безоплатному поштовому доставлянню примірників, механізм контролю за виконанням закону та санкції за його порушення**

➤ **Постанова Укрраднаргоспу, Політичного Управління України, надзвичайного вповноваженого у справах поліграфічної промисловості Раднаркому УСРР та Всеукрвидаву «Про надання обов'язкових примірників друкованої продукції до книгосховищ УСРР та РСФРР» (1921)**

- Скасування усіх попередніх нормативних документів щодо творів друку України;
- Відправники **ОП** : усі друкарні, літографії, що знаходилися в межах України, пересувні військові формування та агітпоїзди.
- Передача як **ОП** усіх видів творів друку, кількість – **25 прим.**

Радянський період

1922 – 1935 рр.

- 1922 – Кодекс законів про народну освіту УСРР
- 1922 – Постанова «Про безплатну пересилку та перевалку вантажів і посилок, направлених до Української книжкової палати»
- 1926 – Постанова «Про доповнення Кодексу законів про народну освіту УСРР арт. 623 Про обов'язкові примірники творів друку»
- 1931 – Постанова «Про обов'язкові примірники творів друку для книгозбірень»
- 1934 – Постанова «Про книгопостачання найважливішим державним книгосховищам видань, що виходять на території УСРР»
- 1935 – «Інструкція про надсилку до Державної книжкової палати УСРР обов'язкових примірників видань друку і контролю за повнотою надсилки»

➤ Постанови РНК УРСР (1939, 1940, 1949 рр.)

З м і н и

- кількість комплектів ОП;**
- перелік його отримувачів;**
- обмеження дії ОП теренами України;**
- упорядкування системи платного обов'язкового примірника;**
- позбавлення Книжкової палати функцій розподільника безплатного ОП між бібліотеками та іншими отримувачами.**

- **Постанови Ради Міністрів УРСР (1952 ; 1959) – скорочення кількості платних і безплатних ОП;**
- **Постанова Уряду УРСР «Про надсилку контрольних примірників друкованих видань Державній бібліотеці УРСР і обласним бібліотекам» (1961);**
- **Розпорядження Ради Міністрів УРСР «Про надання Центральній науковій бібліотеці Академії наук контрольний примірник друкованих видань» (1965);**
- **Розпорядження Ради Міністрів УРСР «Про включення «Державної республіканської науково-технічної бібліотеки до списку установ, яким надаються безоплатні обов’язкові (1966);**
- **Постанова Ради Міністрів УРСР 1987 р. «Про даліше вдосконалення порядку розсилки контрольних і обов’язкових примірників творів друку».**

Українське законодавство про систему обов'язкового примірника

ПОСТАНОВА «Про впорядкування розсилки контрольних примірників творів друку»

від 6 липня 1992 р. N 376

(Постанова втратила чинність на підставі Постанови КМ
N 608 ([608-2002-п](#)) від 10.05.2002)

З метою впорядкування розсилки контрольних примірників творів друку, вдосконалення державної статистики та бібліографії друкованих видань

Українське законодавство про систему обов'язкового примірника

Закон України Про бібліотеки і бібліотечну справу

27 січня 1995 року

№ 32/95-ВР

{Із змінами станом на 20.11.2025}

Закон визначає статус бібліотек, правові та організаційні засади діяльності бібліотек і бібліотечної справи в Україні.

Ст. 7. Національна бібліотека України має право на одержання обов'язкового безоплатного примірника документів згідно із законом.

Ст. 8. Державна бібліотека має право на одержання обов'язкового безоплатного примірника документів згідно із законом.

Українське законодавство про систему обов'язкового примірника

Закон України Про обов'язковий примірник документів

9 квітня 1999 року

№ 595-XIV

{Із змінами, внесеними згідно із Законами
№ 2953-III від 17.01.2002, ВВР, 2002, № 17, ст.121
№ 867-V від 04.04.2007, ВВР, 2007, № 27, ст.362
№ 4319-VI від 12.01.2012, ВВР, 2012, № 39, ст.465
№ 5461-VI від 16.10.2012, ВВР, 2014, № 5, ст.62
№ 222-VIII від 02.03.2015, ВВР, 2015, № 23, ст.158
№ 927-VIII від 25.12.2015, ВВР, 2016, № 6, ст.601
№ 124-IX від 20.09.2019, ВВР, 2019, № 46, ст.295
№ 2849-IX від 13.12.2022}

**Закон визначає правові засади функціонування системи
обов'язкового примірника документів та регулює інформаційні
відносини, пов'язані з поповненням національного інформаційного
фонду України**

Українське законодавство про систему обов'язкового примірника

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

від 10 травня 2002 р. № 608

Про порядок доставляння обов'язкових примірників документів

{Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ

[№ 978 від 27.06.2003](#)

[№ 1479 від 17.09.2003](#)

[№ 387 від 24.03.2004](#)

[№ 1128 від 30.11.2005](#)

[№ 341 від 09.04.2008](#)

[№ 1321 від 08.12.2009](#)

[№ 586 від 30.10.2014](#)

[№ 839 від 07.10.2015](#)

[№ 668 від 30.06.2023](#)}

З метою здійснення бібліографічного та статистичного обліку, забезпечення відповідального збереження видань, аудіо-, візуальної, аудіовізуальної продукції, поповнення національного інформаційного фонду

Українське законодавство про систему обов'язкового примірника

Закон України

Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо доставляння обов'язкового безоплатного примірника документів

27 12 січня 2012 року

№ 4319-VI

{Станом на 20.11.2025}

*Закон визначає відповідальність за недоставляння або
порушення строку доставляння обов'язкового безоплатного
примірника документів -*

- накладення штрафу на посадових осіб, фізичних осіб - підприємців від тридцяти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян

Основні етапи розвитку державного забезпечення системи обов'язкового примірника

- становлення законодавчої бази системи ОП
(листопад 1917 — червень 1922 рр.);
- державне регулювання системи ОП Кодексом законів про народну освіту УСРР (червень 1922 — березень 1934 рр.);
- функціонування української системи ОП в загальносоюзній
(березень 1934 — липень 1992 рр.);
- сучасний стан державного регулювання системи ОП
(з липня 1992).

Дякую за увагу.

?

